

Eluned Morgan, Prif Weinidog Cymru

Dros e-bost

29 Gorffennaf 2025

Annwyl Eluned,

Pwyllgor Craffu ar Waith y Prif Weinidog 11 Gorffennaf: Cwestiynau dilynol

Diolch am ddod i gyfarfod y Pwyllgor Craffu ar Waith y Prif Weinidog ar 11 Gorffennaf 2025. Roedd y sesiwn yn ddefnyddiol ac yn ddiddorol ac roedd y Pwyllgor yn gwerthfawrogi'r cyfle i archwilio'r cynnydd a wnaed yn erbyn eich pedair prif flaenoriaeth ers ichi gael eich penodi i'r swydd 12 mis yn ôl.

Roedd rhai meysydd y byddai'r Pwyllgor yn croesawu rhagor o wybodaeth amdanynt yn dilyn y sesiwn:

Eich pedair blaenoriaeth

- Yn ystod y cyfarfod gwnaethoch gyfeirio at ddiwygio geiriad eich pedair blaenoriaeth ac mae'n ymddangos bod y cynnig a gyflwynwyd ar gyfer y ddadl yn y Cyfarfod Llawn ar 15 Gorffennaf yn cadarnhau hynny. Yng ngoleuni hyn, a allech chi egluro beth yw eich pedair blaenoriaeth nawr ac a yw'r newidiadau o ran geiriad yn adlewyrchu awydd i'w gwneud mor hawdd â phosibl i bobl eu deall, fel yr awgrymoch chi, neu a ydynt yn cynrychioli newid mwy sylweddol mewn ffocws, er enghraifft lleihau'r flaenoriaeth a roddir i safonau addysgol?

Rhoi hwb i safonau addysgol

- I ba raddau y mae tystiolaeth yn awgrymu bod safonau addysgol wedi gwella mewn ysgolion a cholegau dros y flwyddyn ddiwethaf, neu yn nhymor y Senedd hon hyd yn hyn?
- Mae'r Pwyllgor yn awyddus i ddeall a yw trosglwyddo swyddogaethau gwella ysgolion gweithredol yn ôl i awdurdodau lleol, ac i ffwrdd o'r consortia addysg rhanbarthol, drwy'r Rhaglen Partneriaeth Ysgolion, yn dangos nad yw gweithio rhanbarthol dros y degawd diwethaf neu fwy wedi cael yr effaith a ddymunwyd.
- I ba raddau y mae heriau ynghylch presenoldeb ac ymddygiad disgyblion yn llesteirio ymdrechion i wella safonau a chanlyniadau addysgol, a beth mae Llywodraeth Cymru yn ei wneud i fynd i'r afael â'r materion hyn?
- Er bod y Pwyllgor yn deall bod gwahaniaethau yn y ffordd y dyfarnwyd cymwysterau yn ystod y pandemig yn golygu ei bod yn anodd cymharu canlyniadau rhwng blynyddoedd, mae'n bosibl edrych ar sefyllfa gymharol gwahanol grwpiau o ddisgyblion a sut mae'r rhain wedi newid dros amser. Mae bylchau mewn cyrhaeddiad TGAU rhwng disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim a disgyblion eraill wedi ehangu mewn sawl gradd yn ystod y cyfnod cyn y pandemig ac ers hynny. Yng ngoleuni hyn, i ba raddau y mae Llywodraeth Cymru yn cyflawni ei hamcan yn y Rhaglen Lywodraethu

o sicrhau bod anghydraddoldebau addysgol yn lleihau - a blaenoriaeth y Prif Weinidog ei hun o sicrhau bod gan bob teulu (a phob plentyn, gellid tybio) y cyfle i lwyddo?

- I ba raddau ydych chi'n ystyried bod y system Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) newydd wedi'i chyflwyno'n llwyddiannus hyd yn hyn, o ystyried yr anghysondebau ymddangosiadol yn y ffordd y mae ysgolion ac awdurdodau lleol yn dehongli Deddf a Chod 2018, a'r gostyngiad o 44% yn nifer y disgyblion y nodwyd bod ganddynt ADY ers cyflwyno'r system newydd?

Darparu mwy o dai ar rent cymdeithasol

- Beth yw'r tebygolrwydd o gyrraedd y targed o 20,000 ar gyfer cartrefi cymdeithasol carbon isel newydd i'w rhentu yn ystod tymor y Senedd hwn.

Iechyd Da: Cymru iachach

- Yn dilyn pryderon a godwyd gan Bwyllgorau yn ystod gwaith craffu ar Gyllideb Ddrafft 2025–26 ynghylch cyllid hirdymor gwasanaethau gofal ataliol a lliniarol, byddai'r Pwyllgor yn croesawu rhagor o wybodaeth am yr asesiadau a wnaed gan Lywodraeth Cymru i fesur yr effaith y mae hyn wedi'i chael ar y gwasanaethau hyn a gwasanaethau eraill y GIG. Beth sy'n cael ei wneud i liniaru unrhyw effeithiau negyddol?
- Byddai'r Pwyllgor yn croesawu diweddariad ar nifer yr hosbisau a gwelyau hosbis yng Nghymru ac a yw hyn wedi newid yn ystod y misoedd a'r blynyddoedd diwethaf.
- Pa fesurau sydd wedi'u cymryd gan Lywodraeth Cymru i sicrhau gwelliant o ran trosglwyddo cleifion ambiwlans o fewn ei tharged o 15 munud? Pa mor effeithiol fu'r mesurau hynny ac a oes data ar gael i ddangos y sefyllfa bresennol?
- Byddai'r Pwyllgor yn croesawu crynodeb o'r ffigurau diweddaraf ar gyfraddau bwydo ar y fron, yn enwedig o fewn ardaloedd Dechrau'n Deg, ac a oes unrhyw ddata'n cael eu casglu ar ôl i bobl adael yr ysbyty.

Swyddi Gwyrdd

- Byddai'r Pwyllgor yn croesawu eglurhad pellach ar y cam o ehangu'r iaith mewn perthynas â blaenoriaeth Llywodraeth Cymru ar gyfer creu 'swyddi gwyrdd' i ganolbwyntio ar greu 'mwy o swyddi', ac a yw hyn yn awgrymu newid pwyslais.
- Yng ngoleuni'r cyhoeddiad gan Trydan Gwyrdd Cymru i ddefnyddio polion pren yn hytrach na pheilonau ar gyfer cysylltedd grid, byddai'r Pwyllgor yn croesawu rhagor o wybodaeth ynghylch a yw o'r farn y dylai datblygwyr eraill sy'n gwneud buddsoddiadau ystyried opsiynau ar wahân i beilonau.

Cysylltu Cymunedau

- Byddai'r Pwyllgor yn croesawu rhagor o wybodaeth am sut mae buddsoddiad y DU mewn seilwaith rheilffyrdd yng Nghymru dros y blynyddoedd diwethaf wedi effeithio ar weledigaeth hirdymor Llywodraeth Cymru ar gyfer 'trawsnewid ein rheilffyrdd'.
- Pa ystyriaeth y mae Llywodraeth Cymru wedi'i rhoi i annog teithio llesol i orsafoedd rheilffordd?

Cyflawni

- Byddai'r Pwyllgor yn croesawu gwybodaeth am y cynnydd sy'n cael ei wneud gan Uned Gyflawni Swyddfa'r Cabinet, gan gynnwys nifer y bobl sy'n gweithio yn yr Uned.
- A yw Llywodraeth Cymru yn bwriadu cyhoeddi 'dangosfyrddau cyhoeddus' gyda data perfformiad sy'n cael eu defnyddio gan Weinidogion i wneud eu penderfyniadau?

Mae sesiwn graffu tymor yr hydref wedi'i threfnu ar gyfer dydd Gwener, 12 Rhagfyr 2025 ac mae'n debyg y bydd y thema'n canolbwyntio ar 'addysg, pobl ifanc a chenedlaethau'r dyfodol'.

Yn gywir,

David F. Rees.

David Rees AS

Cadeirydd y Pwyllgor Craffu ar Waith y Prif Weinidog

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu Saesneg.

We welcome correspondence in Welsh or English.

